

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

Disputatio X. De accidentibus panis & vini, quæ remarent in Eucharistia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

est entitas naturalis; ergo illa esset intra spheram cognitionis Angelicæ. Dices, cognitio intuitiua terminatur ad obiectum vt presens; ergo eo ipso, quod Angelus videret corpus Christi, videret illud esse presens ibi, & per consequens videret eius presentiam. Respondeo, cognitionem intuitiuam intellectualem solum terminari ad rem vt existentem: sciret ergo Angelus, corpus Christi existere, non tamen vbi existeret: sicut Deus pro illo priori, quo corpus antecedit ad suam vocationem, intuetur existentiam corporis exigentis vocationem: & tamen pro illo priori non cognoscit presentiam localem ipsius corporis. Cur ergo similiter non posset intuitio Angeli terminari ad solam existentiam corporis Christi, & non ad presentiam.

DISPUTATIO X.

De accidentibus panis, & vini, quæ remanent in Eucharistia.

SECTIO I. *Quæ accidentia manent in Eucharistia; & quomodo.*

SECTIO II. *Quomodo species agere, pativæ possint; & an ex ipsis aliquid generetur.*

SECTIO III. *Quando, & quomodo accidentia desinant continere Christum Dominum.*

De hoc agit S. Thomas per totam q. 77. Hæc etiam materia magna ex parte philosophica est, ideo breuiter percurrere, vt ad ea, quæ magis Theologica sunt, progrediamur.

SECTIO I.

Quæ accidentia manent in Eucharistia; & quomodo?

Certum de fide est, manere aliqua accidentia, vt habetur in Concilio Florentino, in Decreto Eugenij, in Conc. Lateran. relato in cap. *Firmiter*. §. *Vna vero*. de Summa Trinitate; & in Tridentino sess. 13. can. 2. in Constantiens. sess. 8. Certum item est, manere sine subiecto, vt habetur in sess. 8. Concil. Constant. vbi damnatur propositio hæc Ioannis VViclef: *Accidentia panis non manent sine subiecto in hoc Sacramento*. Dubitari tamen potest, primo, quæ accidentia panis, & vini manent in Eucharistia; Et in primis certum est, accidentia modalia, quæ immediate afficiebant substantiam panis, non manere, ex. gr. vocationem panis, & alia huiusmodi; quia modus nec diuinitus potest esse sine re, quam modificat. De accidentibus vero realibus non est dubium, quin manent omnia illa, quæ sensibus percipi possunt: de his enim ad minus loquuntur Concilia, dum dicunt species panis, & vini manere. Difficultas est, an aliquæ qualitates occultæ manent.

P. Suarez in præfati disp. 56. sect. 1. censet, omnia manere, quia omnia subiectantur in quantitate, quæ remanet: cæterum addit, hoc non esse de fide, nisi quoad qualitates sensibiles, quæ vocantur species, quia earum habemus species; nec ex veritate mysterij, nec ad ipsum occultandum necessarium erat, alia accidentia manere.

P. Vaquez in præfati disp. 149. cap. 1. docet, de fide esse, quod manent omnia accidentia realia, tum quia definitiones Conciliorum sunt indefinitæ, & per consequens vniuersaliter accipiendæ, tum

etiam quia, manentibus quatuor primis qualitatibus, non potuerunt non manere aliæ omnes secundæ; quia omnes oriuntur ex temperamento primarum. Cæterum hoc fundamentum philosophicum, quod ipse appellat firmissimum, facile diluitur potest; quia licet aliæ qualitates dicantur secundæ, quia oriuntur ex primis, non tamen oportet, quod oriuntur ex primis immediate, exempli gratia, licet potentia visiva oriatur ex temperamento primarum qualitarum, non tamen immediate, sed mediate, quatenus primæ qualitates disponunt materiam ad introductionem animæ, à qua dimanat potentia visiva: quare, ablata anima, etiam si maneret idem temperamentum, non fluere connaturaliter potentia visiva: ergo ex eo, quod maneat temperamentum panis, non fit, quod etiam, ablata substantia, debeant connaturaliter manere omnes passionibus panis.

Melius arguit idem Vasquez ad hominem pro sua sententia; quia si nomine specierum non intelliguntur omnia accidentia realia panis, sequitur esse de fide, quod non omnia manent (quod nemo concedet); & sequela probatur ex Tridentino supra docente, manere dumtaxat species panis; ergo alia omnia præter species non manent. Certum ergo est, manere omnia accidentia realia panis, & vini, quia nulla potest excogitari qualitas panis, vel vini, quæ vel in se ipsa, vel saltem in suo effectu sensibus non percipiatur; nulla enim est qualitas adeo occulta, quæ non sit ordinata ad effectum sensibilem, qualis est qualitas occulta piperis ad calefaciendum, vel mordacitas vini, & alia huiusmodi: ergo cum certum sit, species manere, certum iam erit manere omnes qualitates; omnes enim sunt species, quatenus mediate, vel immediate sensibus deprehenduntur.

Secundo dubitari potest, vtrum alia accidentia manent in quantitate, an omnia æque per se. Hæc quaestio supponit, quantitatem esse quoddam peculiare accidens distinctum à substantia; quod in præfati non est disputandum, sed supponendum cum communi sententia. Ex dicendis tamen potest aliquod fundamentum desumi ad confirmandam illam communem sententiam. Quæstio ergo præfati est merè Physica, vtrum quantitas sit commune subiectum aliorum accidentium; quam tractavi in 1. Physicæ. vbi dixi, stando in ratione non esse improbabile, quod omnia accidentia subiectentur immediate in ipsa substantia: nec enim oppositum concedendum esset, omnia accidentia panis manere æque per se, & sine subiecto mediato, & immediato. Item in Eucharistia non dari album, lapidum, &c. sed albedinem, saporem, odorem, &c. item qualitates illas non posse pro illo statu naturaliter corrumpi, vel produci ab agentibus naturalibus, quia omnes conseruantur concursu creatiuo: Deum tamen ad præfati agentis creati illas destruere, vel producere, occultandi mysterij causa: & denique mota quantitate localiter, non moueri alia accidentia ex vi vnionis, quam habeant cum quantitate, sed vel à Deo immediate, vel ab ipsa quantitate, aut corpore Christi habente diuinitus vim trahendi secum illa accidentia, quando localiter mouetur. In quam sententiam vltra alios auctores accessit P. Lessius de Perfectionibus Diuinis lib. 12. n. 112. Eandem sententiam amplexi sunt P. Hurtado Disp. 6. Physicæ sect. 6. & P. Arriaga Disp. 5. sect. 2. subsect. 5.

Obiici potest, hoc esse multiplicare miracula sine necessitate. Respondent distinguendo, multiplicari

1.
Conc. Flor.
Lateran.
Trident.
Constant.

Dubitar
quæ acciden
tia manent.

Accidentia
modalia non
remanent, se
cundum alia.

2.
Suarez.
Sententia Sua
rez.

3.
Vaquez.
Sententia &
fundamentu
Vaquez.

sine necessitate evidenti, transeat sine probabili, negatur. Illam enim multiplicationem miraculorum vitandam esse, qua quis asserit, factum opus miraculosum, quod nullo modo constat factum esse, vt si quis diceret substantiam panis conseruari à Deo post consecrationem separatam à speciebus. At vero quando constat, opus aliquod factum esse, & dubitatur, vtum sit supra naturam, vel non; hoc non tam est multiplicare miracula, quam inuestigare vires naturæ, quæ quidem ratione naturali examinanda sunt, vt ex his constet, an illud opus fuerit miraculosum. In nostro autem casu constat, qualitates panis manere sine substantia. Prius ergo ratione naturali inquirenda est natura harum qualitarum, an sit esse in substantia, vel in quantitate, vt hinc constet, an sit supra naturam status quem habent sine substantia. Certum enim est, Deum fecisse omnia miracula, quæ necessaria fuerunt ad hoc mysterium, in quo fecit memoriam suorum mirabilium.

7. Retamen magis considerata, existimo, non recedendum à sententia S. Thomæ & communi, sed concedendum, accidentia illa manere in quantitate, vt in subiecto immediato, in quo prius etiam immediate recipiebantur. Id enim videtur magis colligi ex hoc mysterio, quam quod omnia panis accidentia maneant tanquam scopæ dissolutæ, aut arena sine calce, absque vlla vnione, aut connexion inter se. Difficile enim semper remanet, quomodo, mota quantitate panis à Sacerdote, moueantur consequenter alia panis accidentia; quia siue id fiat à Deo immediate causa occultandi mysterij, siue à quantitate habente virtutem supernaturalem ad trahenda secum alia accidentia, sicut trahit secum corpus Christi, numquam videtur sufficienter explicari connexio debita inter eos motus.

8. Et in primis, si Deus solus, mota quantitate, mouet, & deserit alia accidentia, quæ nullam colligationem, aut vnionem habent cum quantitate, non apparet, quomodo verè, & propriè Sacerdos dicatur mouere, comedere, & deglutire hostiam; hæc enim significant motum localem prouenientem ab ipso Sacerdote; tunc autem Sacerdos moueret alia quantitate, ad cuius motum Deus moueret alia omnia, atque ideo Sacerdos propriè comederet solum quantitate, non alia accidentia panis; facere enim aliquid, quo posito, alius moueat aliquid, non denominat me mouente physice, sed ad summum moraliter; deglutire autem non significat motum localem, sed physicum, vt constat.

9. Adde, motum illum traiectionis specierum in stomachum fieri media grauitate ipsarum specierum; positis enim speciebus vini in ore, illæ propria grauitate descendunt in stomachum, & ideo Sacerdos dicitur eas bibere, & trahere. Si autem alia accidentia nō recipiuntur in quantitate, non descendunt ob grauitatem; nam quantitas de se nec est grauis, nec levis, sed indifferens, cum eadem quantitas nunc grauitur sub forma terræ, nunc leuiter sub forma aeris, vel ignis; ergo quantitas vini à Sacerdote posita in ore non magis moueret Deum ad mouendas species deorsum, quam sursum, atque ideo ille motus non proueniret à grauitate.

10. Dices, mota quantitate à Sacerdote, Deum mouere alia accidentia vini, & ponere in ore simul cum quantitate; tunc autem illa alia accidentia grauitate, ac descendere deorsum, & Deum mouere quantitate, vt feratur deorsum cum aliis accidentibus vini. Sed contra; primo, quia iam quantitas vini non fertur deorsum à grauitate, sed à Deo solo libere ac deferente occultandi mysterij causa, at-

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

que adeo non videretur propriè deglutiri à Sacerdote, sed apparenter. Contra secundo; illa grauitas specierum vel est qualitas distincta ab aliis, vel est aggregatum ex quatuor primis qualitatibus, v. g. & aliis accidentibus vini. Si est qualitas superaddita, illa sola grauitabit, non alia, cum non supponantur vnitæ inter se immediate, neque etiam omnes connectantur, & recipiantur in eodem subiecto communi, quod est quantitas; tunc ergo hostia mouetur immediate à Deo, solaque grauitas tendit deorsum ex se, atque ideo illa sola propriè, & verè deglutitur, & bibit. Si vero grauitas non sit accedens superadditum, sed aggregatum ex aliis, tunc non grauitaret; quia illæ qualitates non faciunt grauitatem, nisi prout connexæ, & vnitæ inter se saltem mediate: nam mera penetratio caloris cum humiditate non facit, quod calor magis grauitet, vt constat, quando corpus Christi penetrabatur cum lapide, tunc enim qualitates Christi non magis grauitabant ex eo quod essent penetratæ cum qualitatibus lapidis. Nec etiam dici potest, quod singulæ saltem grauitarent partialiter, eo quod singulæ secundum se sint grauitas partialis, & ideo singulæ se ipsas ferrent deorsum; hoc, inquam, dici non potest, tum quia aliqua ex illis qualitatibus secundum se nullo modo grauitant, vt calor, atque ideo, descendentes aliis, deberent ipsæ remanere: tum etiam, quia ad minus non omnes secundum se grauitant æqualiter; alioquin omnia temperamenta essent æque graui, quod est falsum; non ergo descenderent omnes simul, si singulæ descenderent conductæ à sola grauitate, quam singulæ secundum se habent. Denique, si singulæ qualitates haberent grauitatem partialem, sequeretur, quod crescente qualibet qualitate, cresceret grauitas, atque ideo si albedo hostis fiat magis intensa, hostia deberet esse grauior, quod est contra experientiam. Fatendum ergo est, grauitatem esse aliquid receptum in quantitate, quod facit grauitare quantitatem, & ferre secum omnia alia accidentia in quantitate recepta.

Vnde impugnari similiter potest ille alius modus explicandi per hoc, quod quantitas habeat vim aliquam supernaturalem ad trahenda secum alia accidentia, sicut habet similem virtutem ad trahendum secum corpus Christi. Hoc, inquam, patitur easdem fere difficultates; quia in primis, cum ipsa quantitas secundum se non sit grauis, nec levis, & aliunde non habeat in se receptam grauitatem, non posset ipsa trahere secum alia accidentia; cur enim magis traheret deorsum, quam sursum, siquidem ipsa quantitas posita in ore non magis tenderet secundum se deorsum, quam sursum, sed esset indifferens ad vtrumque? Nec etiam dici potest, quod quantitas virtute supernaturali trahat secum alias qualitates ad os, & tunc alia qualitates simili virtute supernaturali trahant secum deorsum quantitatē. Contra hoc enim sunt argumenta supra facta, quod alia qualitates si non sint vnitæ inter se, mediante quantitate, non faciunt grauitatem, nec grauitabunt omnes, nec æqualiter, &c.

Denique, contra vtrumque modum dicendi est, quod si semel concedatur fieri siue à Deo immediate, siue media virtute supernaturali indita quantitati, & aliis accidentibus, motum illum specierum deorsum, qui exterius apparet prouenire à grauitate hostiæ, eodem modo dicit alius, fieri à solo Deo operationes alias, quæ fieri videtur ab accidentibus panis, & vini, atque ideo calorem, qui ibi est, non calefacere manum, nec albedinem producere species, quia accidentia absque subiecto operari non possunt, sed Deum hæc omnia agere ad occultandum

FF mysterium

Diluitur secundum.

Mera penetratio caloris cum humiditate non facit, quod calor magis grauitet.

I 2. Impugnatur similis alius modus.

I 3. Vltimo vterque modus impugnatur.

mysterium unde alius docet, quantitatem hostiæ non resistit penetrationi, quia non distinguitur quantitas à substantia, sed Deum impedire, ne manus ulterius progrediatur ad occultandum mysterium: quæ omnia non possunt absque absurdo concedi, quia iam species, quæ remanent, non manerent sensibiles, & per consequens non essent pars sacramenti, cum non possent illud constituere in ratione signi sensibilis, imo si non manent sensibiles, non est unde probetur eas manere; ex hoc enim solum dicimus, eas remanere, quia sentiuntur: si ergo non sunt sensibiles, non manent, sed præstigiis illudimur, dum experimur eosdem effectus, quos experimur, si remanerent. Denique nec ipsa verba consecrationis vera essent, dum enim dicitur: *hoc est Corpus meum*, sensus est, sub his speciebus, quas sentimus, esse corpus Christi: si ergo non sunt species sensibiles, propositio erit de subiecto non supponenti. Fatendum ergo omnino est, species non apparenter, sed vere, & absque ulla deceptione sentiri, quia vere calor specierum nos calefacit, & color mittit species, & sapor gustatur, & gravitas pendet, & tendit deorsum, atque ideo species descendunt in stomachum per naturalem virtutem proprii ponderis, & gravitatis. In quo sensu locum habere potest illud, quod supra dicebatur, non esse multiplicanda in hoc mysterio miracula, ea scilicet, per quæ miraculo attribuantur operationes specierum, quas sentimus, & quæ ab omnibus naturales iudicantur, quia si semel negetur, eas operationes procedere naturaliter à speciebus, datur ansa, ut & ipsæmet species remanere negetur.

*Sequere-
tur
species, quæ
remanent non
manere sensi-
biles.*

14. *Neque verba consecrationis vera essent.*

15. Aliqui, ut probent accidentia communia recipi immediate non in quantitate, sed in sola materia, utuntur hoc argumento: quia scilicet accidentia disponunt ad formam substantialem; ergo debent recipi in illo subiecto, quod disponunt: non disponunt autem quantitatem, sed materiam; quia forma substantialis non debet recipi in quantitate, sed in sola materia: ergo in materia ipsa, & non in quantitate debent recipi dispositiones.

*Hoc argumē-
tum olim re-
iectum est.*

Hoc tamen argumentum reieci olim in Philosophia, ut parum efficax, non enim oportet esse immediate in materia, ut disponant materiam ad talem formam, quia disponere est determinare indifferentiam materiæ: possunt autem determinare, licet sint in quantitate, propterea de facto determinat etiam causam efficientem ad producendam potius talem formam, quam aliam, licet non sint in causa efficiente: sic possunt determinare causam materialem, ut prorumpat potius in talem formam, licet non inhæreant immediate materiæ: utrumque enim principium, efficiens & materiale, determinat per exigentiam determinatam, qua exigunt talem formam pro tali subiecto. Quasi dispositiones ipsi sint milites præcedentes ad occupandam arcem. Regio nomine: quos sane non est necesse ingredi ad ipsam cameram intimam, in qua Rex cubaturus est: sed eo ipso, quod occupent mœnia, portam, & atria, intelligitur iam castrum illud pertinere ad Regem: sic dispositiones, & accidentia sunt veluti milites, quos natura præmittit ad præoccupandam arcem materiæ nomine talis formæ. Ad hoc autem non oportet, quod ingrediantur immediate in entitatem intimam materiæ, sed eo ipso, quod occupant quantitatem illius materiæ, quæ est quasi exterius atrium, intelligitur iam materia illa designata ad talem formam substantialem.

16. *Hurtado.
Obiectio.*

Obiicit nobis P. Hurtado loco citato, quod non loquamur consequenter, dum in libro de Anima exigimus, quod intellectio recipiatur in eodem sub-

iecto immediato, in quo debet recipi volitio, ad quam disponit, & non exigamus eodem modo, quod dispositio recipiatur immediate in eadem materia, in qua debet recipi forma substantialis, ad quam disponit. Verum differentia est nimis lata: nam intellectio disponit ad volitionem, ostensa bonitate obiecti; unde non disponitur ad volendum, nisi subiectum, quod cognoscit bonitatem obiecti; debet ergo eadem anima immediate cognoscere, & velle, quia si aliud esset subiectum cognoscens, & aliud volens, sequeretur, quod istud tenderet in incognitum, nec posset ex bonitate, quam non cognoscit, affici ad obiectum. At vero materia non disponitur ostensa sibi bonitate formæ, sed præoccupata (ut dicebam) à satellitibus formæ, qui eo ipso determinant agens ad introducendam illam formam, quatenus Deus auctor naturæ ad exigentiam talium dispositionum debet dare agenti naturali concursum ad talem formam generandam, & non aliam; ad quod non requiritur dispositiones recipi immediate in materia.

Hinc obiter colligere poteris argumentum aliquod ad probandam distinctionem quantitatis à substantia, quæ alioquin non ita facile probatur. Ex dictis autem videtur, posse ex hoc mysterio colligi aliqua necessitas quantitatis distinctæ; quia si argumenta adducta aliquid probant, videntur probare, dari aliquod subiectum commune aliorum accidentiū, quæ remanent, in quo ea omnia recipiantur, & mediante quo, omnia connectantur, & vniantur inter se. Alioquin non apparet, quomodo accidentia possint naturaliter à Sacerdote moveri, & quomodo propria gravitate descendant in stomachum, & omnia simul æque grauentur, nisi una, & eadem sit omnium gravitas, qua moveatur subiectum commune omnium, & consequenter omnia illa: hoc autem commune subiectum appellamus quantitatem, media qua recipiuntur alia accidentia in materia.

Tertio dubitari potest, an hæc accidentia in statu separationis deperdant, vel adquirant aliquem modum positium? Suppono ex Philosophia, deperdere inhærentiam ad subiectum, deperdere etiam influxum eductum, quo antea conservabantur dependentem à subiecto, & accipere influxum creaturæ, quo postea conservantur sine subiecto: hæc enim omnia philosophica sunt, & clara. Illud est difficilius, utrum accipiant aliquem modum positium perfectiatis seu subsistentiæ, quo terminentur, sicut substantia est per se positivè per modum positium subsistentiæ.

Plures negant, quia non est necessarius talis modus; alij tamen affirmant, quos sequuntur Pater Suarez & P. Vazquez in præfati, propter analogiam quam habent accidentia in statu separationis cum natura substantiali: quare sicut substantia, ut existat per se, exigit modum positium substantialem: si hæc accidentia in statu separationis, ut conaturaliter sint per se, exigunt modum positium, non substantialem, sed accidentialem, & sibi proportionatam: quæ ratio probabilis est, & ideo dixi hanc partem esse probabiliorē *disp. 11. de Incarnat. sect. 7. num. 94.*

Dices, ergo accidentia, etiam quando sunt in pane, subsistunt partialiter per subsistentiam panis, liquidem separata habent terminum, per quem totaliter subsistunt: sic enim anima rationalis, quæ in statu separationis acquirit modum novum subsistentiæ, per quem existit per se, antea etiam, quando erat in composito, subsistebat partialiter per subsistentiam totius compositi. Responderetur negando sequelam: quia subsistere partialiter cōvenit iis, quæ sunt pars

primæ radices, quæ est in illo supposito: accidentia autem, quando sunt in pane, non sunt pars primæ radices; sed eam supponunt, vt supra vidimus: ideo tunc non terminantur partialiter per substantiam totius; anima vero rationalis erat pars primæ radices; ideo etiam in composito subsistit partialiter. Denique, quando accidentia panis sunt in statu separationis, habent modum proprium substantiæ; quia pro eo statu separationis sunt prima radix saltem negative; quia tamen hoc non habent ex natura sua, ideo non sunt etiam in eo statu substantia, quia non possunt mutare essentiam suam, sed quia imitantur modum essendi substantiæ; ideo accipiunt etiam modum perfectiatis sibi proportionatum similem modo, quem habet substantia. Dixi autem, hæc accidentia in eo statu esse primam radicem *saltem negative*; non sunt enim prima radix determinata positiua: nam si quæ esset talis, maxime esset temperamentum panis constans ex quatuor qualitatibus, ad quod consequuntur secundæ qualitates: illud tamen temperamentum non est aliquid omnino determinatum, sed aliquomodo vagum, consistens aliquando cum maiori humiditate, & calore, aliquando cum minori humiditate, & maiori frigore; & ideo non est prima radix determinata, vt supra diximus: nulla ergo est prima radix determinata aliorum accidentium positiue, sed negative, quatenus in eo statu non habent ibi aliam primam radicem determinatam; quod sufficit ad hoc, vt imitentur modum essendi substantiæ, & exigant aliquem modum perfectiatis sibi proportionatum.

Mitto sententiam aliquorum Thomistarum, qui dicunt accidentia accipere etiam modum existentie nouum, quia antea existebant per existentiam panis, quæ ablata, accipiunt aliam existentiam. Verum hæc sententia procedit ex falsis principiis, quod essentia differat ab existentia, & quod accidentia existant per existentiam substantiæ, quæ late impugnaui in Metaphysica.

SECTIO II.

Quomodo species agere, pativæ possint; & an ex ipsis aliquid generetur.

22. **H**æc etiam quæstio est fere Physica, in qua singuli iuxta propria principia loquuntur. Ego igitur consequenter ad ea quæ dixi in Philosophia: Dico primo, accidentia hæc habere virtutem naturalem ad effectus accidentales producendos, calorem, v.g. ad calefaciendum, colorem ad productionem speciei intentionalis, &c. quia hos etiam effectus antea adæquate producebant per propriam virtutem. Fateor, aliquam esse operationem accidentalem, quæ non potest provenire ab ipsis accidentibus, nempe cum species vini recuperant pristinum frigus: cum enim hæc recuperatio propriæ passionis antea proveniret, vel à substantia vini, vel à generante, aut conservante ipsam iuxta veriorum sententiam, fatendum est, absente substantia vini, illum effectum provenire à Deo, qui supplet defectum substantiæ in ordine ad omnes eius operationes ad occultandum mysterium.

23. Aliqui ad has operationes, quibus substantiæ reducant se ad debitum statum, ponunt qualitates occultas, quibus mediis id fiat; sicut etiam in gravius ad motum deorsum, & in leivis ad motum sursum. Consequenter autem dicendum est, quando species vini consecrati reducant se ad pristinum frigus, v.g. illam operationem proveniri ab ea qualitate occulta, quam habebat vinum, & quæ remanet P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

cum aliis accidentibus vini, & sentitur per operationem illam, quam experimur, cum recuperatur frigus debitum. Verum hæc qualitas occulta difficile creditur, quia vel illa producitur ab ipsa essentia, & conservatur ab ipsa, vel (vt aliqui volunt) producitur à generante, vt eius defectum suppleat, & restituat, quando oportuerit, passiones, quas generans in prima generatione dedit, & produxit; si dicatur primum, quod fiat ab essentia ipsa; ergo sicut essentia potest producere immediate illam occultam qualitatem, poterit etiam producere, vel restituere sibi suas passiones absque multiplicatione illius qualitatibus.

Si vero dicatur secundum, scilicet illam qualitatem occultam produci à generante, vt eius defectum suppleat, & quando necesse fuerit, restituat passiones, contra hoc est, quod supposito, quod in prima productione spectat ad generantem producere passiones; congruentius dicitur postea in absentia generantis pertinere hoc munus ad eam causam, quæ conservat essentiam. Producitur v.g. hic aqua ab aliquo agente naturali, quo absente, adhuc perseverat eadem aqua producta, conservaturque à Deo, qui gerit vices causæ primo producentis. Sicut ergo Deus succedit primo generanti in munere conservandi essentiam aquæ, sic etiam consequenter dicendum videtur, eundem Deum succedere in munere conservandi passiones, & eas restituendi, si amittantur. Si enim generans, quia produxit essentiam, debuit producere passiones; quia, qui dat formam, debet dare consequentia ad formam: sic etiam ad causam conservantem essentiam spectabit conservare passiones eiusdem essentia: non ergo oportebit addere illam qualitatem occultam ad hoc munus, si in prima productione passiones à generante productæ fuerunt. Concurret ergo essentia ad restitutionem illarum passionum saltem per exigentiam, quæ à Deo conservante ipsam, petit etiam conservationem, vel restitutionem suarum passionum: vnde in Eucharistia, in qua non adest essentia panis, & vini, quæ eas passiones producat, vel exigat, fatendum erit, restitui à Deo ad occultandum mysterium.

Nec obstat, quod diximus supra, non debere reduci ad Deum eos effectus, quos experimur in Eucharistia, sed ad ipsas species, quæ idcirco sensibiles sunt. Hoc enim intelligitur, provt ibi diximus, de effectibus, qui ab ipsis speciebus apparent fieri, vt calefacere, emittere species ad visum, & sensus, gravitate per propriam gravitatem, &c. qui omnes sunt effectus provenientes ab accidentibus, & per quos experimur ipsa accidentia, quæ remanent; non vero intelligitur de effectibus, qui non proveniunt ab accidentibus panis, etiam quando adest panis, qualis est restitutio passionum, & generatio alterius substantiæ: hos enim absque inconuenienti possumus tribuere Deo operanti aliquando ad occultandum mysterium, aliquando iuxta debitum naturæ.

Similiter enim fateamur iuxta nostra principia Philosophica, productiones substantiales (si quæ fieri videntur à speciebus) non procedere ab ipsis immediate, sed à solo Deo: quia accidentia vini v.g. præsentem vino, non influunt immediate ad effectus substantiales, sed sola vini substantia; ergo absente substantia, Deus supplet eius defectum in ista productione. Dixi autem (si quæ tales productiones fieri videntur à speciebus,) quia forsitan nulla contingit talis productio; panis enim non habet vim ad producendum alium panem, nec vinum aliud vinum, vt dixi *disput. 4.* Nec apparet, quæ alia mutatio substantialis possit procedere à pane, & vino in exterram materiam, quam oporteat suppleri à Deo.

Petes, dato, quod vinum possit generare formam

Fi 2 vini

Reijctur hæc occulta qualitas.

24.

Succedit Deus primo generanti in munere conservandi essentiam & passiones.

25.

Nec obstat quod supra diximus.

26.

Productiones substantiales non procedunt immediate à speciebus, sed à Deo.

27.

Quasi sum.

vini in gutta aquæ admixta, & quod Deus hoc præstet in Eucharistia loco vini, an illa actio Dei sit debita ex natura rei, an solum ad occultandum mysterium? Respondeo, posse dici debitam ex natura rei; quia species consecratæ habent vim naturalem ad alterandam materiam aquæ, disponendamque vltima illam ad formam vini: posita autem vltimò dispositione vini, non manet dispositio requisita ad aquam; ergo perit forma aquæ; ergo materiæ sic vltimo dispositæ debetur forma vini, quam si non potest dare causa secunda, quia non adest, debet dare causa prima, ne maneat materia vltimo disposita ad formam vini sine forma vini.

Satisfi.

28.
Conclusio se-
cunda.Quid dicen-
dum sit ab
his qui tenent
hac accidentia
non esse in
quantitate.

Valquez.

Hac omnia
sunt durius-
cula.Sicut non de-
bemus negare
actiones illas
accidentibus,
sic neque pas-
siones.

Dices secundo, species non solum agunt, sed patiuntur sicut antea, nam diuiduntur, condensantur, augentur, remittuntur, &c. Aduerte tamen, debere concedi aliquam mutationem harum fieri à solo Deo, & non ab agentibus extrinsecis, ab iis, qui tenent hæc omnia accidentia esse aque per se, & non in quantitate; qui etiam consequenter dicere debent, hæc accidentia, quæ de nouo producantur, non produci per actionemeductiuam, sed creatiuam, & per consequens à solo Deo ad occultandum mysterium, neque etiam destrui à causis secundis, sed à solo Deo, ob eandem rationem. Ex quo etiam fit, frigus hostiæ non expelli formaliter à calore ibi producto, quia cum non habeant subiectum commune, non datur pugna, aut contrarietas, ratione cuius detur formalis expulsio: sed frigus destruitur à Deo ad præsentiam caloris propter impossibilitatem ortam ex decreto Diuino; sicut loquendo de formâ ignis, quam hostia consecrata accipit ab igne applicato, concedit plane P. Valquez *disp. 195. n. 32.* produci à solo Deo, & non ab igne applicato, de quo postea. Hæc tamen duriuscula sunt, & ostendunt magis probabilitatem communis sententiæ ponentis ea omnia accidentia in quantitate, vt in subiecto immediato. Nam sicut experimur accidentia panis, & vini, quæ remanent, per operationes, quas exercemus, dum nos calefaciunt, v. gr. frige faciunt, madefaciunt, &c. sic eadem accidentia experimur per actiones, quas circa ipsa exercemus, dum ea calefaciamus, frige faciamus, liquefaciamus, &c. per quas etiam mutationes sunt nobis sensibiles illæ species: sicut ergo non debemus negare actionem illis accidentibus ob inconuenientia supra adducta; sic nec debemus negare passiones ob eandem inconuenientia. Si enim tu dicis, species vini non calefieri ab igne, quando igni applicantur, sed Deum ad præsentiam ignis producere per actionem creatiuam calorem per se subsistentem, & non vnitum cum speciebus vini: dicam etiam ego, manum meam non frige fieri, aut madefieri ab eisdem speciebus, sed Deum ad earum præsentiam ad occultandum mysterium producere frigus, vel humiditatem in mea manu. Falsum ergo erit species consecratas vini frigore congelari, & igne postea lique fieri: falsum erit, nos concoquere, & dirigere stomachi virtute illas, aut stomachum ab ipsis per reactionem repati. Vt quid ergo indigemus spiritibus vitalibus ad eas species concoquendas, si stomachus in eas nihil agit, sed Deus solus ad præsentiam stomachi expellit, seu potius destruit aliquas ex illis qualitatibus, & producit alias per actionem creatiuam, nobis interius nihil prorsus agentibus? Hæc certe sunt contra omnium fidelium mentes, qui ideo illas species aliquando in piscina, vel loco humido collocant, vt ab humiditate loci corrumpantur, vel etiam aliquando igne consumunt, vt decenter corrumpantur ab igne, & denique experiantur, non minus fatigari virtutem actiuam stomachi

agendo in eas species, quam circa alium cibum, & potum, in quibus omnibus non putant, se illudi, sed vere ita esse, quod agunt, & patiuntur, sicut experiantur, se agere, & pati ab illius speciebus.

Illud iam restat examinandum, quod magis controuersum est, quomodo ex speciebus consecratis generetur alia substantia, v. g. chilus vel vermes? Supponimus, generari aliquam, & nutrirî hominem, qui species comedit. Nam licet Guillelmus Parisien. in suo sacramento, referat de duobus sacerdotibus, qui volentes viuere solis hostiis consecratis, breui tempore mortui sunt: hoc tamen vel ideo fuit, quia solus panis non est sanum alimentum, vel in penam illorum, qui tantum panis quantitatem temere consecrabant, vel historia est apocrypha; vt dicit Argent. *in 4 d. 12.* Quæstio ergo est, illa forma substantialis noua ex qua materia educatur?

S. Thomas in præsentia *art. 5.* refert, & impugnât varias sententias; & ipse tandem videtur docere, S. Thomam formam illam educi ex quantitate accipientis diuinitus virtutem substantiæ; quam sententiam tunc plures Thomistæ: alij tamen eam impugnant, interpretantes mentem S. Thomæ. Cæterum cuiuscumque sit, videtur difficilis. Primo, quia ex quantitate, & forma vermis non potest relutare vnus ens per se; neque illi erunt vermes, sed monstrum. Secundo, si homo longo tempore viueret solis speciebus consecratis, iam tandem non esset homo, sed compositum ex anima rationali, & quantitate. Tertio, si post varias transmutationes contingat, illam quantitatem accipere formam panis, & consecratur, non erit valida consecratio; quia illud non erat vere panis, sed forma panis cum quantitate, & mille alia absurda, quæ poteris imaginari.

Dico ergo tertio, produci in illo instanti à Deo materiam primam, quæ subiciatur generationi substantiæ. Hæc est iam communis, & verissima, sic enim vitantur facile omnia inconuenientia. Dubitatur, quæ materia producat? an eadem, quæ fuerat ante sub forma panis, an alia? Verius videtur, reproduci eandem; non tamen facile redditur ratio connaturalis. Vnica se offert verisimilis; quia iuxta probabilem sententiam accidentia per suam indiuiduationem exigunt tale subiectum determinatum, & non aliud; ergo hæc numero quantitas, & alia plura accidentia, quæ fuerunt in materia panis, & adhuc perseuerant (vt suppono) exigunt illudmet numero subiectum, & non aliud. Adde, licet hæc albedo indifferens sit de se ad hoc, vel illud subiectum, postulare tamen ex sua natura, postquam est in hoc subiecto, non transire ad aliud: ergo cum hæc accidentia fuerint iam semel in materia, quæ fuit sub forma panis, exigunt connaturaliter, non esse vique in alia materia, nisi in illa.

Dubitari vltimo potest, à quo agente producat? forma substantialis, quæ de nouo introducat in illam materiam. P. Valquez in præsentia, *cap. 3.* docet, produci à solo Deo; quia agens creatum non habet virtutem producendi formam substantialem in materia, quam prius non disposuerit: ergo cum hæc materia tempore antecedenti non fuerit disposita ab agente creato, sed in hoc instanti creatur à Deo, non potest accipere formam substantialem ab agente creato, sed à solo Deo. Verum hæc ratio infirma est; quia hæc materia, licet nunc creetur, præcedit tamen pro aliquo priori cum dispositione requisitis ad formam ignis (vt suppono); quare cum sit vltimo disposita, & agens proxime applicatum; non est cur non possit ab eo accipere formam ignis, licet ab eo non acceperit dispositiones.

Petes

Petes, de ipsis dispositionibus à quo agente ponantur in materia in hoc ultimo instanti? P. Suarez *sect. 3.* respondet, poni à solo Deo; quia agens creatum nec potest subito disponere materiam, nec producere quantitatem, quæ est passio cœvæ ipsi materiæ; addit tamen, poni quantitatem in materia per actionem eductivam eiusdem rationis cum actione, quæ postea conservatur dependenter à materia. Hæc doctrina difficilis est quoad secundam partem; quia in illo instanti prius intelligimus, quantitatem, & alias dispositiones existere, quam reproduci materiam: ideo enim reproducitur materia, & desinit Christus esse sub speciebus, quia venit dispositio ultima ad formam ignis, v. gr. & tollitur dispositio requisita ad panem; ergo quantitas & alia accidentia non possunt in hoc instanti habere esse dependenter à materia, quia antecederent ad materiam intelliguntur cum toto suo esse. Cæterum aliunde videtur, quod accidentia illo instanti dependent à materia; nam in hoc instanti sunt in materia, & disponunt eam ad formam ignis: ergo inhærent illi.

34. Respondeo, hanc difficultatem posse duplici modo dissolvi. Primo, si dicas, Deum vivere accidentia cum materia, ita ut pro illo primo instanti non pendeant à materia, sed afficiant illam, ut materia sit disposita: sicut anima rationalis pendet à Deo per creationem, & informat materiam sine dependentia. Secundo, dici posset, accidentia non præsupponi ad reproductionem materiæ: solum enim supponitur, quod tempore antecedenti præcesserint cum penultima dispositione ad ignem, & quod nunc perseveret applicatum agens potens inducere ultimam dispositionem: quo posito, Christus desinit esse sub illis accidentibus, & reproducitur materia, & accidentia incipiunt pendere ab illa, & postea introducit ultima dispositio, & tandem forma substantialis: qui modus videtur facilior & magis accommodatus naturis rerum, & consequenter dicendum videtur ultimam dispositionem produci ab agente creato, cum ad productionem illius præsupponatur iam materia cum aliis accidentibus.

35. Vnde obiter colliges, eodem modo cum proportionem ordinanda esse signa prioris, & posterioris inter permanentiam dispositionum, & permanentiam corporis Christi sub speciebus; quod tetigimus supra *disp. 6. sect. 2.* Nam sicut ante reproductionem materiæ non præintelligitur corpus Christi iam expulsum, nec ultima dispositio contraria producta, sed solum præcessisse tempore antecedenti dispositionem penultimam, & nunc esse applicatum agens naturale potens introducere ultimam, quibus intellectis, reproducitur materia & expellitur corpus Christi; sic ad hoc, quod corpus Christi perseveret sub speciebus, non debemus intelligere pro priori naturæ, accidentia panis positiue permanere; quia (ut suppono) ea accidentia dependent in conservari ab ipso corpore Christi in genere causæ efficientis; ergo non possunt intelligi permanere ea accidentia, antequam intelligatur corpus Christi permanens sub illis. Sufficit ergo ad hoc ut corpus Christi permaneat, & influat in ea accidentia; quod pro priori naturæ intelligatur non esse applicatum aliquod agens naturale potens introducere tunc ultimam dispositionem contrariam, & quod pro tempore præcedenti præexistit in dispositionibus sufficientibus; his enim statibus, corpus Christi perseverat, conservans illa accidentia, & permanens sub illis; & sicut, ut reproducatur materia, non præintelligitur positiue ultima dispositio contraria panis, sed debitum ponendi illam; sic, ut corpus Christi non expellatur,

P. Ioh. de Lugo de Sacramentis.

sed perseveret sub speciebus, non prærequiritur negatio ultimæ dispositionis contrariæ, sed solum debitum non ponendi illam.

SECTIO III.

Quando, & quomodo accidentia desinant continere Christum Dominum?

Certum est, desinere Christum esse sub speciebus, cum ad eum gradum corruptionis perveniunt, ut non essent aptæ continere substantiam panis, nec vini: tunc autem non desinere Christum simpliciter in suo esse, sed quoad esse solum sacramentale; hoc est, quoad munus substandi speciebus, ac per consequens amittere aliquid intrinsecum, scilicet præsentiam ad spatium; quare hæc desinitio, licet sit mutatio intrinseca in corpore Christi, non est tamen positiua, sed mere negatiua, quia non adquiret de nouo præsentiam, vel quid aliud loco illius, quod amittit. Certum item est, non desinere Christum esse sub speciebus nisi in iis casibus, in quibus desineret substantia panis, vel vini, cuius loco subrogatus est. Quare omnino fatendum est, etiam si species sumantur à peccatore, vel à mure siue iaciantur in lutum, aut locum sordidum, nec solum dum sunt in ore, sed etiam in stomacho, retinere corpus Christi; quia in omnibus iis locis retinetur forma panis; imò etiā in illo loco sordido possent consecrari; ergo à fortiori retinere consecrationem. Videatur Suar. in præfati *sect. 2.* & Valq. *disp. 195. c. 5.*

His suppositis, quæ certa sunt, tria sunt difficilia. 36. Primum, casu, quo corpus vel sanguis Christi non esset alibi, nisi in Eucharistia; an corruptis speciebus, desineret simpliciter esse in rerum natura, an vero maneret cum præsentia naturali? Ledesma *quæst. 17. Ledesma. artic. 6. dub. 6.* dicit primo, quod de corpore Christi tunc fieret secundum divinam voluntatem: quis dubitat? Dicit secundo, quod rebus ut nunc stantibus, solum desineret accidentaliter. Ego quidem existimo, in primis ex vi præsentis institutionis non posse dari casum, quo saltem materia corporis, & sanguinis Christi non existat alibi cum præsentia naturali, ut dixi *disp. 7. sect. 8.* ubi etiam dixi, admissio, quod potuerit ex vi præsentis institutionis fieri consecratio etiam si in sua præsentia naturali corpus Christi esset redactum ad cineres, vel sanguis esset corruptus; in eo casu per consecrationem producendam de nouo organizationem aliquam corporis Christi, & formam substantialem sanguinis eius: & per consequens, corruptis speciebus, desineret etiam esse illa organizatio corporis, & forma substantialis sanguinis, materia vero non desineret simpliciter esse, sed desineret esse sub speciebus, & desineret habere illam organizationem, vel illam formam sanguinis. Ratio est, quia illa materia in suo esse conservabatur independentem à speciebus, & à verbis consecrationis; ergo maneret cum suo esse, sicut antea: at vero organizatio, & forma sanguinis, sicut acceperant suum esse dependentem à speciebus, ita, corruptis speciebus, illud amitterent.

38. Dices, licet in prima productione habuerint illam dependentiam à speciebus organizatio, & forma sanguinis, cæterum postquam semel productæ sunt, non videtur connaturale, quod priuenter existant, sicut forma equi, licet in primo fieri pendeat à generante, postea tamen conservatur à solo Deo etiam in absentia generantis. Sed contra; quia organizatio illa repugnat semper cum alio temperamento cineris, v. g. existenti tunc temporis in eadem materia, ut suppono, & forma sanguinis repugnat cum

Ff 3 alia

alia forma substantiali existenti tunc in eadem materia; ergo conservatio illius formæ seu organizationis non duraret nisi quantum opus esset ad veritatem verborum, utpote quæ essent violenta, & contra exigentiam alterius formæ, & accidentium, quæ essent in eodem subiecto: ergo corruptis speciebus, deberent desinere esse simpliciter.

39.
Obijciuntur.

Opponunt nobis in hoc in consequentiam aliqui Theologi Salmanticenses; quia, si propter repugnantiam vnius formæ cum alia deberet tunc destrui organizatio corporis, vel forma sanguinis, quæ fuerat, producta per consecrationem; ergo propter eandem repugnantiam debuisset prius destrui forma cinerum, vel quæ prius erat in materia repugnans cum ea, quæ poneretur ex vi consecrationis: non est enim maior ratio, cur propter formam illam cinerum, v.g. destrueretur forma sanguinis, quam propter formam sanguinis productam ex vi verborum destrueretur forma cinerum repugnans cum forma sanguinis: ergo, vel non debet destrui forma sanguinis propter eam repugnantiam, vel propter eam debuit prius destrui forma cinerum.

40.
Respondetur.

Respondetur tamen, in hoc non esse inconsequentiam; nam licet repugnantia naturalis æqualis sit, & mutua inter illas formas; nos tamen loquimur, supposita institutione huius sacramenti, ex vi cuius certum est, Deum voluisse operari omnia, quæ necessaria sunt ad occultandum hoc mysterium, quod per antonomasiam appellatur *mysterium fidei*; atque ideo arcanum, & occultum. Quid autem magis necessarium ad occultandum mysterium, quam non alterare, aut immutare materiam Christi in sua præsentia, & statu naturali, quem haberet? Sic enim combusto Christi corpore, & redacto in cineres, consecraret Sacerdos hostiam, & statim ex vi consecrationis cineres illi amitterent formam cinerum, & acquirerent organizationem humanam, quam materia illa acquisivisset sub speciebus panis, manifesta fieret omnibus virtus; & veritas consecrationis, quam tamen Deus voluit esse occultum, & percipi sola fide. Postquam vero corrumperentur species hostiæ consecrata, & desinere esse sub illis corpus Christi, nihil iam obstat, ut repugnantia inter illas duas formas fortiretur effectum, antea enim neutra destrui poterat: non quidem organizatio humana propter veritatem verborum consecrationis, neque etiam casu cinerum propter occultationem mysterij; ac vero corruptis speciebus panis, cessaret prior ratio veritatis verborum; & ideo destrueretur illa forma, quæ prius conservabatur, non obstante illa repugnantia, propter verborum veritatem; non est ergo eadem ratio adæquata conservandi eam organizationem, corruptis speciebus, quæ fuerat conservandi formam cinerum post consecrationem, ut constat ex dictis.

41.
Dubitatur
secundo.
S. Thom.

Secundo dubitatur, an per commixtionem specierum consecratarum cum aliis rebus, v.g. cum alio vino non consecrato, deperdat consecratio, & præsentia Christi. de quo agit S. Thomas *art. 8.* & eius doctrina communiter non solum difficilis, sed minus probabilis reputatur: docet enim per huiusmodi commixtionem, siue vina sint eiusdem, siue diversæ speciei, deperdi consecrationem. Contrariam tamen sententiam communiter docent Recentiores, nisi tanta sit vini aduenientis diversitas, ut sufficeret ad destruendam substantiam vini consecrati. Videatur Suarez, & Valquez in præsentia, qui plures referunt. Probatur hæc communis sententia, quia per illam commixtionem non deperditur id, quod requiritur, ut species consecratae maneant eadem numero, licet in plures particulas separatæ: sicut ergo per di-

Communis
sententia.

Probatur.

uisionem specierum consecratarum in plures particulas non deperditur consecratio, ita nec per admixtionem. Confirmatur ex Innocentio tertio in cap. *Cum Maribus*, de celebratione Missarum, ubi docet, si aliud vinum infundatur speciebus consecratis, manere quidem mixtum speciebus consecratis, non tamen consecratum quoad partem de nouo infusam. Item ex Ordine Romano antiquo, *cap. 4.* iubetur, species consecratas misceri cum alio vino, ut ex illo totus populus possit accipere, & sanctificari; ergo non amittitur consecratio per illam mixtionem; alioquin non liceret talis mixtio. Posset tamen probabilis videri sententia S. Thomæ, si supponatur vinum habere minimum naturale, ut plures concedunt; quia posito, quod vinum adueniens misceretur per minutissimas partes cum speciebus consecratis, cum partes sint tenuissimæ, probabile est, manere omnes, vel plures partes consecratas diuisas inter se in partes minores minimis: & per consequens sub singulis non posse manere sanguinem Christi, quia in minori minimo seorsum posito non retinetur consecratio, ut diximus supra *disp. 4. sect. 6.* Quod autem illæ particule coniunctæ sint aliis partibus vini, non videtur referre, quia dimidium minimi sicut non potest accipere, ita nec retinere consecrationem etiam si vniatur actu cum aliis partibus non consecratis; quia illa dimidia pars non diceretur species vini, cum non esset adæquate sufficiens ad conservandum vinum; quare nec erit sufficiens ad continendum adæquate sanguinem Christi; ergo cum per mixtionem diuidantur partes specierum in minores minimis, nulla illarum erit sufficiens ad continendum sanguinem Christi, licet vniatur cum aliis partibus non consecratis.

Hoc tamen non sufficit ad illam sententiam tuendam. Et in primis, supposita veriori sententia Philosophicæ; quod in pane, & vino non dentur ea minima, non est difficultas. Admissa tamen sententia contraria, adhuc non possumus dicere, quod per mixtionem specierum consecratarum cum vino non consecrato perdatur omnino consecratio, & desinant continere sanguinem Christi. Vidimus enim supra *disp. 4. sect. 6.* faciendum omnino esse, posse Christi sanguinem contineri in minori minimo specierum vini, quod tamen continuum sit cum accidentibus alterius vini non consecrati, ubi addimus inconuenientiam, quæ ex opposito sequeretur, nec oportet hic ea repetere; siue ergo dentur ea minima, siue non dentur, admixtio mera non tollit consecrationem specierum.

Maior est difficultas, quando miscerentur species consecratae cum alio vino diuerso. In eo enim casu aliqui supponunt pro certo, perdi consecrationem, si vinum, cui miscetur, potentius sitrandu enim debet solum manere sub illis ea substantia vini, qui in ipsum conuersa fuit: sed adueniente mixtione cum vino diuerso potentiori, iam non maneret substantia prioris vini, sed illa corrupta generaretur aliud vinum diuersum per introductionem nouæ formæ substantialis in aliam materiam; ergo non debet in eo casu manere amplius sanguis Christi sub illius speciebus, sed nova substantia vini diuersi de nouo per actionem potentioris vini genita. Vnde aliqui inferunt, si vinum album, & rubrum (provt nonnulli volunt) specie substantiali differant, non licet Sacerdoti, qui consecrauit in vino albo, purificare calicem cum vino rubro, quia exponeret se manifesto periculo corrumperendi illas species consecratas, quæ adhuc adherent calici: cum enim sit longe maior quantitas vini infusi ad purificationem, quam

quàm gutta illa consecrata, quæ relictae erant in calice, necesse erit, ut vinum illud rubrum agat in specie consecrata; & corruptis illis, introducet sub eis substantiam vini rubri; atque ideo ante summptionem purificationis contumpeantur magna ex parte species consecrata. Denique addunt nonnulli, hanc doctrinam non solum habere locum, quando mixtio sit cum vino alterius speciei, sed etiam cum vino eiusdem speciei: potest enim contingere intra eandem speciem tanta dissimilitudo, & diuersitas individualis, ut possit vnum individuum agere in aliud vsque ad ablationem debiti temperamenti, & corruptionem substantialem. Cur enim non poterit per suam indiuiduationem exigere tale vel tale temperamentum diuersum ab alio individuo?

44. *Quid consequatur per mixtionem specierum cum alio vino siue specie, siue numero diuerso, siue potentiori, siue debiliori, consecrationem non perdit. Et quidem, si verum est id, quod diximus supra diff. 4. sect. 3. vinum extra vnam non habere virtutem ad producendum aliud vinum, sed illud debere produci à virtute nutritiua vnae, sicut sanguis non potest produci, nisi à virtute animalis, quæ residet in iecore, vel alibi; consequens erit, quod quantumvis misceantur species cum vino potentiori, & diuersæ speciei, non fiet generatio substantialis nouæ patris vini, cum non adsit potentia nutritiua vnae, quæ sola potest ex alimento, & succo per venulas attracto generare verum mustum, & vinum.*

45. *Deinde, quidquid de hoc sit, & dato, quod vnum vinum possit agere in aliud ut conuertat illud in vinum alterius rationis, vel speciei substantialis; adhuc non videtur concedendum, quod sanguis Christi desinat propter hoc esse sub speciebus semel consecratis, quamdiu illæ aptæ sunt ad continendā substantiam vini. Quod quidem à posteriori colligi videtur clare ex sensu fidelium. Si enim aliquis ante consecrationem misceat vinum album, & rubrum in calice, & statim illud totum consecret, contingere potest, ut quia breuissimo illo tempore non potuit vinum robustius agere, quantum poterat in vinum debilius, perseveret adhuc alteratio, & actio illa aliquandiu post consecrationem, atque ideo species vini rubri, verbi gratia, pergant agendo in species vini albi, & aliquam partem disponent ad receptionem formæ vini albi, & tamen nemo dicet, post aliquantulum moræ iam non esse in illo calice solum sanguinem Christi, sed ex parte esse vinum, cum prius totum illud poculum consecratum fuerit; ergo alteratio illa specierum, quæ non reddit illas ineptas ad continendā substantiam vini, non intelligitur sufficiens, ut desinant continere sanguinem Christi.*

46. *Idem argumentum fieri potest de aqua mixta vino ante consecrationem: nam, posita sententia probabiliori, quod etiam si non præconuersa sit in vinum, conuertitur cum vino in sanguinem Christi, & posito, quod possit vere conuertere in vinum, contingere potest, ut tempore consecrationis nondum fuerit conuersa in vinum, sed mixta cum vino conuertatur in sanguinem Christi, postea vero continuata actione specierum vini, species aquæ disponentur ad formam vini, nemo autem dicit, quod postquam conuersa fuit aqua in sanguinem Christi, desinant postea continere illum eius species, eo quod factæ fuerint species vini, & per consequens, quod iam non sit ibi sola substantia sanguinis Christi, sicut erat prius: ergo à fortiori per actionem vini potentioris non creditur desinere sanguis Christi sub speciebus vini consecratis: minor enim mutatio, & alte-*

ratio interuenit, quando species vini debilioris, sunt species vini potentioris, quam quando species aquæ sunt species vini.

Secundo, colligi hoc ipsum potest, quia si ea alteratio specierum sufficeret ad tollendam consecrationem, debuisset vtiq; Ecclesia præcauere illud periculum, & mouere, ac præcipere, ne prima saltem purificatio calicis fieret cum vino alterius rationis, aut robustiori, quam fuisset illud, quod fuerat prius consecratum, ne species relictae in calice corrumpere-
47. *Secundo hoc ipsum colligitur.*

Ratio denique à priori ea est, quia sanguis Christi continetur sub speciebus, quamdiu eius continentia significata est per verba: sensus autem verborum non est, quod sanguis Christi contineatur sub illis accidentibus solum loco illius numero substantiæ, quæ tunc erat, aut solum, quamdiu illa numero substantia fuisset sub illis; sed sensus est, sanguinem Christi esse substantiam illius poculi, illius inquam poculi, quamdiu moraliter manet illud poculum, hoc est, sanguinem Christi esse sub accidentibus illius poculi, quamdiu moraliter manent illa accidentia: ergo ad veritatem verborum oportet quod maneat sanguis Christi, quamdiu illa accidentia possent continere substantiam vini. Probaturs consecratoria: quia quamdiu illa accidentia possunt continere substantiam vini, non variantur moraliter in ordine ad vsus humanos magis, quam vnum vinum variatur ab alio: non est autem diuersitas moralis inter hoc & illud vinum etiam admissio, quod sit diuersitas specifica physica; ergo neque ipsa accidentia alterata sunt moraliter à se ipsis, eo quod disponent ad aliam formam vini physice diuersam.

Confirmatur & explicatur primo, quia Christus præterbens substantiam huius sacramenti dixit etiam: *hoc facite in meam commemorationem*. Per illud autem, *hoc*, non alligauit Sacerdotes ad consecrandum in vino albo, vel rubro in quo ipse consecrauit, sed ad consecrandum poculum, quod moraliter in ordine ad vsus humanos non differret ab illo; ergo eodem modo dicens: *hic est calix sanguinis mei*, &c. non alligauit continentiam sanguinis sui ad illa accidentia; ita ut facta qualibet alteratione, non continerent illum; sed ad illa accidentia, quamdiu moraliter durarent in eodem statu in ordine ad vsus humanos: reputabitur autem idem status accidentium, quamdiu sunt apta ad continendum vinum; sicut reputatur idem poculum in ordine ad vsus humanos quod sit ex vino, quodcumque, & qualecumque illud sit.

Confirmatur secundo, quia verba Christi debuerunt esse vera in eo sensu, in quo similia verba dicuntur communiter ab hominibus: si autem aliquis de poculo diceret: *hoc est vinum*, ad veritatem eorum verborum requiritur, quod tamdiu sit vinum, quamdiu accidentia illa non alterentur ad aliam formam, quæ non sit forma vini; atque ideo, quod posita mixtione cum alio vino, adhuc maneat vinum: similiter si dictum fuisset: *hoc est lac*, requiritur quod maneat lac, etiam si misceatur cum alio

lacte meliori, dummodo non alterentur accidentia ad aliam formam, quæ non sit lactis: ergo cum sanguis Christi succedat loco vini, tamdiu requiritur continentia sanguinis ad vertentem illorum verborum, quamdiu requireretur continentia vini, si dictum fuisset, *hoc est vinum*: scilicet, quamdiu non alterantur species sufficientes ad recipiendam aliam formam diuersam diuersitate morali, & in ordine ad vsus humanos.

§ 1. Petes primo, an, quando continuantur species consecrata cum vino non consecrato, sit sanguis Christi in puncto continuatio vtriusque quantitatis; non enim apparet maior ratio de substantia vini, quam de sanguine Christi, cum illud indiuisibile sit commune vtrique parti; ponere autem vtramque substantiam simul ibi, non videtur tutum. Respondet, in sententia ponente continuum constare ex indiuisibilibus finibus, & immediatis, nulla est difficultas; quia per continuationem non resultat aliud indiuisibile continuatum de nouo, sed vniuntur duo indiuisibilia immediata, quorum alterum continet Christum, alterum substantiam vini. In sententia vero communi componente continuum ex partibus diuisibilibus in infinitum, iam diximus supra *Disput. 8. sect. 3.* magis consequenter, & minus difficile negari omnia eiusmodi indiuisibilia, & consequenter sanguis Christi non erit in puncto continuatio vtriusque specierum; quia nulum est tale punctum, sed erit sub parte specierum consecrata, vinum autem erit sub parte immediata non consecrata.

§ 2. Petes secundo, quid faciendum de vino, cui admiscetur gutta aliqua specierum consecratarum? Suarez cum aliis dicit esse separandum ad vsus sacros. Hoc tamen videtur durum: quid enim, si caderet supra stagnum integrum vini? præsertim quod tunc singuli bibentes non exponunt se periculo probabili bibendi sanguinem Christi.

§ 3. Tertia dubitatio esse potest, vtrum quando miraculose apparet caro, vel puer in Eucharistia, consecratur desinere Christus sub speciebus: de quo agit S. Thomas *9. præcedenti art. 8.* Ratio autem dubitandi est, quia iam non videtur manere species panis; ergo eo ipso cessat præsentia Sacramentalis Christi. Communis tamen sententia cum S. Thoma affirmat manere adhuc Christum. Neque enim credibile est, miracula ad ostendendam veritatem præsentie Christi in hoc Sacramento destruere ipsam præsentiam tunc, quando maxime videtur Christus ostendere se præsentem. Dicendum ergo est, licet species aliquando immutentur per huiusmodi apparitiones quoad colorem, vel figuram: non tamen amittere temperamentum requisitum ad formam panis; quo stante, non desinit præsentia Sacramentalis, quantumuis immutentur exterius species illæ, siue per breue, siue per longum tempus.

§ 4. Ad complementum huius quæstionis restare videtur dubium physicum, quanto tempore durent species sacramentales in stomacho, antequam corumpantur ita, ut non possint iam amplius continere corpus, aut sanguinem Christi. Quod quidem magis ad Medicos spectat, qui magis perspectam habent virtutem concoctricem, & vires caloris nostri: vtilis tamen, & aliquando necessaria est Theologo noticia aliqua huius dubij, quod non raro ad praxim deferuire potest, v. g. pro obligatione præcauendi, aut impediendi vomitum, & aliis similibus. Ego certe peritissimos in hac Romæ vrbe Medicos consului, & post rem diu, & accurate cogitatam, perdoctus vir, & clarissimus Medicus Ioannes Manelphus in Romana Sapientiæ Academia publicis

Philosophiæ Professor censuit, particulam communem, quæ laicis ad communionem dari solet, regulariter, & de mediocri stomacho loquendo, alterari, & corrumpi in horæ minuto, hoc est, in sexagesima horæ parte; quod multis argumentis probare conatus est. Præsertim, quia iuxta Medicorum placitum, calor naturalis singulis horis duas vncias cibi solidi potest consumere, ut resoluit Marcellus Cagnatus lib. 1. de sanitate tuenda, cap. 18. & probat ex vtu veterum, qui die vna 48. vncias cibi solidi sumere solebant, ut singulis horis duæ vnciæ correspondere, quas vna hora stomachus potest concoquere; sicut certo spatio temporis certa etiam frumenti mensura pistrino molitur. Facta ergo proportione, & comparatione illius particulæ ad duas vncias, quarum non est sexagesima pars, videtur, quod in vno minuto consumpta sit. Adde exemplum externæ coctionis; nam si hostia illa in olla aquæ ebullientis ponatur, statim alteratur, & consumitur: ergo calor animalis, qui potentior videtur esse ad substantialem mutationem, poterit eadem facilitate, & breuitate species transmutare. Hæc ille, cuius sententiæ alij ferè accesserunt. Vnde loquendo de Sacerdote, qui maiorem hostiam accipit, & vini speciem, dicebant, in semiquadrante horæ species non continere amplius corpus, & sanguinem Christi. Quam doctrinam si quis ad quadrantem velit extendere, videtur iam extra omne prorsus dubium, aut periculum se constituere.

DISPUTATIO XI.

De forma Sacramenti Eucharistiæ

SECTIO I. An necessaria sit aliqua oratio post verba Christi, ut fiat consecratio.

SECTIO II. Soluuntur aliquæ obiectiones contra præcedentem doctrinam.

SECTIO III. Quæ verba sint essentialiter necessaria ad consecrationem corporis Christi.

SECTIO IV. De verbis necessariis ad consecrationem calicis.

SECTIO V. An verba consecrationis dicantur recitative, an vero enunciativè.

SECTIO VI. Vtrum verba sint vera de presenti in toto rigore; & pro quo instant?

SECTIO VII. Quid significant Pronomina, hoc, & hic, posita in verbis consecrationis?

SECTIO VIII. Vtrum per plures formas consecrationis simul possit consecrari eadem materia?

OSTQVAM diximus de materia, restat breuiter nunc dicere de forma huius Sacramenti, quam *Disput. 1.* diximus esse etiam eius partem intrinsecam, & non solum formam extrinsecam. Suppono itaque, in hac disputatione, verba consecrationis esse formam huius Sacramenti, & quidem non extrinsecam, sed intrinsecè illud componentem. Suppono item cum communi sententia Theologorum, Christum Dominum consecrasse iisdem verbis, quibus nos docuit consecrare, ut sacris indicatur in Florentino, in Decreto Eugenij, & Tridentino *sess. 13. c. 1.* & in cap. *Cum Marthea* de re celebratione Missarum; & à sanctis Patribus passim.